

носяться зміцнення єдиного ринку (шляхом гармонізації національних підходів до обкладання фінансових операцій), а також підвищення відповідальності фінансового сектору.

Висновки

Таким чином, реформа регулювання фінансового сектору в ЄС постає як багаторівневий процес, який спирається на єдині міжнародні стандарти, розроблені глобальними організаціями (Глобальний рівень), директиви і регламенти наднаціональних інститутів ЄС (Європейський регіональний рівень), законодавчі акти національних фінансових регуляторів, враховують логіку перших двох рівнів.

Необхідність подолати не тільки наслідки глобальної кризи, а й кризи еврозони зробила пріоритетним для ЄС активне просування ідеї переходу до більш ефективної фінансової інтеграції. На перший план виходить створення Банківського союзу, яке далеко випереджає створення фіскального союзу. Однак навіть тут ще багато невизначеностей, і як і раніше при прийнятті рішень велику роль відіграють окремі країни, тобто відбувається лише часткова передача повноважень на наднаціональний рівень. Крім того, в регулятивному полі зберігається дворівнева система: країни – члени еврозони і інші країни – члени ЄС. У цих умовах очевидно, що для повномасштабної фінансової інтеграції будуть потрібні значний час і серйозні зусилля для досягнення консенсусу з усіх питань, де стикаються інтереси окремих акторів і різних країн Європейського союзу.

Список використаних джерел

1. Худякова Л.С. Посткризисное финансовое регулирование на межгосударственном уровне // Мировая экономика и международные отношения. 2013. №1.
2. Stichele M. van der. Financial regulation in the European union. Mapping EU decision making structures on financial regulation and supervision. SOMO. 2008. Dec. – P. 48.
3. Proposal for a regulation of the European parliament and of the Council on Community macro prudential oversight of the financial system and establishing a European Systemic Risk Board. Brussels, 23.9.2009.
4. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Banking Authority. Brussels. 23.9.2009. – P. 21 (http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/committees/supervision/20090923/com2009_501_en.pdf).
5. Utzig S. The Financial Crisis and the Regulation of Credit Rating Agencies: A European Banking Perspective. ADBI Working Paper Series. No. 188. January 2010. – P. 15.
6. Riegert B. Banking union is pretty makeup. Deutsche Welle. 19.12.2013 (<http://www.dw.de/opinion-banking-union-is-prettymakeup/a-17311661>).
7. Буторина О.В. Кризис в зоне евро: ошибки или закономерность? // Современная Европа. 2012. №2. – С. 86.
8. Сидорова Е.А. От Пакта стабильности и роста к Фискальному пакту. Экономические стратегии. 2013. №1. – С. 102–111.
9. Milne R. Euro fiscal union 'undermines' EU. Financial Times

УДК 336.225(477)(045)

І.В. ЩЕРБАТЕНКО,
асистент, Національний авіаційний університет,
Л.А. СЛЮСАР,
студентка, Національний авіаційний університет

Основні причини недосконалості діючої системи оподаткування в Україні

У статті розглянуто вплив принципів оподаткування на створення оптимальної, справедливої та економічно виправданої системи оподаткування в майбутньому. Досліджено податкові надходження до бюджету та проаналізовано, до яких наслідків призводить відсутність належного податкового стимулювання.

Ключові слова: податки, податкова система, податкове законодавство, справедливість, рівність, принципи оподаткування.

І.В. ЩЕРБАТЕНКО,
асистент, Национальный авиационный университет,
Л.А. СЛЕСАРЬ,
студентка, Национальный авиационный университет

Основные причины несовершенства действующей системы налогообложения в Украине

В статье рассмотрено влияние принципов налогообложения на создание оптимальной, справедливой и экономически оправданной системы налогообложения в будущем. Исследованы налоговые поступления в бюджет и проанализировано, к каким последствиям приводит отсутствие надлежащего налогового стимулирования.

Ключевые слова: налоги, налоговая система, налоговое законодательство, справедливость, равенство, принципы налогообложения.

Considered in the article the impact of principles of taxation for creating an optimal, fair and economically viable tax systems in the future. Investigated tax revenues and analyzed the consequences leads the lack of proper tax incentives.

Keywords: taxes, tax system, tax law, justice, equality, the principles of taxation.

Постановка проблеми. На сьогодні дана тема є актуальною не лише в наукових колах, а й серед громадських

та політичних діячів. Оскільки від її вирішення залежить, настільки швидко та ефективно будуть враховуватися інтереси

держави та громадян – платників податків. Адже для держави важливим завданням є максимізація доходів бюджету, а платник податків зацікавлений у зниженні податкового навантаження через державну податкову підтримку. Таким чином, вирішення подібного протиріччя покладено в основу оптимізації системи оподаткування.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідженню питання оподаткування в Україні присвячено чимало економічних праць таких вітчизняних вчених, як: П.К. Бечко [2], Ю.Б. Іванов [3], С.І. Юрій [4], а також Н.П. Кучерявенко, Василевська Г.В, Л.К. Воронова, О.В. Олійник, І.В. Філон, Ю.В. Ващенко, О. Теліцина та ін.

Дослідження науковців свідчать, що податкова система України має суттєві недоліки як в її функціонуванні, так і у здійсненні державою податкової політики, що значною мірою впливає на економічну ситуації в країні.

Метою статті є дослідження основних причин недосконалості діючої системи оподаткування в Україні, а також наслідків постійної зміни податкового законодавства.

Виклад основного матеріалу. Після проголошення незалежності Україна стала на шлях самостійного розвитку з метою побудови соціально орієнтованої ринкової економіки. Одночасно гостро постало питання створення власної податкової системи, яка б не була простим копіюванням досвіду інших країн. Адже податкова система має відображати конкретні умови конкретної країни, тобто рівень розвитку економіки, соціальної сфери, її зовнішню і внутрішню політику та безліч інших чинників.

Формування податкової системи в Україні було розпочато прийнятим у червні 1990 року Законом України «Про систему оподаткування». Це був період становлення податкової системи, основою якої стала класична схема податків, яка характерна для країн із розвинутою ринковою економікою. Своєю чергою, це дало негативний результат, який проявився на практиці:

- зростання безробіття;
- з кожним роком все більше і більше збиткових підприємств;
- ускладнюється соціально-економічна ситуація у країні.

Обґрунтувати це можна тим, що акцент у податковій політиці в період становлення було зроблено в основному на фіскальній функції податків, а регулююча та стимулююча фактично були зведені нанівець [3, с. 20].

Але все ж таки в жодній країні світу на сьогодні не існує ідеальної моделі податкової системи, яка б відповідала законодавчо визнаним принципам оподаткування. Основною причиною, по якій оптимальні вимоги ніде цілком не виконуються, є та обставина, що податкове законодавство, як і будь-яке інше законодавство, є продуктом політичного процесу. А політика, як твердить П. Меркл, це всього «шляхетне прагнення до справедливості та розумного порядку».

В Україні на державному рівні визнано гостроту проблеми оподаткування, пов'язаної з надмірністю податкового тягаря: оподатковуються дохід, додана вартість, справляються акцизний збір, обов'язкові відрахування до спеціальних фондів. Переважно фіскальний характер податкової системи створюють несприятливі умови для підприємництва та стримують економічну активність. Продовжують зберігатися

такі негативні явища, як переплати податків і затримка відшкодування ПДВ з державного бюджету.

Сучасна податкова система характеризується багатьма проблемами, до основних з них відносять:

- нерівномірний розподіл податкового навантаження;
- подвійне оподаткування;
- неузгодженість податкових органів щодо реалізації державної податкової політики, збирання податків та зборів, їх акумуляції в державному та місцевих бюджетах;
- постійні зміни податкового законодавства;
- наявність економічно необґрунтованих розбіжностей між податковим і бухгалтерським обліком, що призводить до невідповідності сум податкових платежів реальному результату господарської діяльності підприємств;
- низький рівень податкової культури, широке розповсюдження схем мінімізації та ухилення від сплати податків і зборів, що негативно відображається на обсягах надходжень до бюджету та, як наслідок, на бюджетних видатках.

Така політика викривлює досягнення уряду в питанні фіскальної ефективності податкової системи та формує загрози для економічної активності корпоративного сектору.

Актуальність зазначених проблем, їхня практична значимість і недостатня наукова розробленість визначили вибір написання даної статті.

Постає закономірне питання: в чому ж полягає головна причина наведених проблем. Оцінюючи стан податкових відносин в Україні, більшість вчених, експертів і політиків сходяться на тому, що основними вадами податкової системи є її надмірна фіскальна спрямованість та нерівномірний розподіл податкового навантаження, спричинений масштабними ухиленнями від сплати податків.

Від подолання цих суттєвих недоліків, що своєю чергою призводять до тінізації економіки, залежить наповнення державного бюджету, активне розгортання підприємництва, інвестування важливих галузей народного господарства та соціальний захист населення.

Проводячи певні зміни в системі оподаткування держава повинна проводити таку податкову політику, яка би була спрямована на оптимізацію як інтересів держави (податкове наповнення бюджету), так і платників податків (помірне податкове навантаження). В Україні в умовах фінансової кризи виникла необхідність пошуку найбільш дієвих механізмів розвитку стимулюючої функції податків. Відсутність системної оптимізації оподаткування призводить до надмірного обсягу стягнення податків при скороченні обсягів виробництва і, як наслідок, критичного зменшення обігових коштів підприємства та їх прибутків.

Відсутність належного податкового стимулювання призводить до погіршення фінансової стійкості підприємств, падіння інвестиційної активності, зменшення темпів розвитку і впровадження нових технологій та інноваційної діяльності. Необхідно внести певні зміни відносно тих основних податків, що будуть спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств. Важливим при цьому є надання обґрунтованих податкових пільг, що за певних умов є дієвим інструментом підтримки національної конкурентоспроможності [2, с. 56].

Проте в сучасних умовах не потрібно вдаватися до радикальних змін. Усі зусилля мають бути спрямовані на зміц-

нення і вдосконалення податкової системи. Необхідно разом із тим приділити увагу підвищенню якості планування і фінансування державних видатків, зміцнити дохідну базу бюджетної системи, створити необхідні механізми контролю над ефективністю використання державних фінансових ресурсів. Система оподаткування в сучасних умовах має стати надійним чинником соціально-економічної стабільності держави. Практика, керована такою теорією, повинна забезпечити вирішення двоєдиного завдання: з одного боку, встановлення оптимальних податків, які будуть заохочувати платників до прибуткової діяльності, з іншого – забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних та соціальних потреб.

Отже, аналіз показників зведеного бюджету за 2013 рік. Виконання дохідної частини зведеного бюджету у 2013 року становило 353,97 млрд. грн., що менше аналогічного показника попереднього року на 6,6 млрд. грн., або на 1,8%.

Найсуттєвішою зміною у структурі доходів зведеного бюджету щодо відповідного періоду попереднього року стало значне зменшення частки податку на додану вартість на 10,56 млрд., або на 7,6%, та інших податків і зборів на 10,97 млрд. грн., або на 47,2%. Незначне зменшення податку на прибуток підприємств на 0,8 млрд. грн., або на 1,4%, акцизного податку на 1,66 млрд. грн., або на 4,3%.

Водночас відбулися й позитивні зрушення у структурі доходів зведеного бюджету: збільшення частки податку на доходи фізичних осіб на 4,06 млрд. грн., або на 6,0%, та місцевих податків та зборів на 1,86 млрд. грн., або на 34,07%.

Єдиним значущим видом доходів зведеного бюджету, надходження за яким було перевиконано, стали кошти за

спеціальне використання природних ресурсів. Їх надійшло на 11,32 млрд. грн., або на 64,52%, більше, ніж було заплановано (див. табл.).

Структура податкових надходжень представлена на рисунку.

За результатами проведеного аналізу можна стверджувати, що дотримання основних принципів оподаткування є тією рушійною силою змін, які так необхідні сучасній системі оподаткування в Україні. Побудову та функціонування оптимальних податкових систем необхідно розглядати щодо відповідності їх принципів.

Принципи функціонування оптимальної податкової системи:

- Вигоди – зводиться до компенсації втрати добробуту при сплаті податків за рахунок суспільних благ.

- Адміністративної зручності – податкова система має бути максимально зручною для платників і державних структур з точки зору змісту податкової роботи, податкового законодавства, механізму сплати податків.

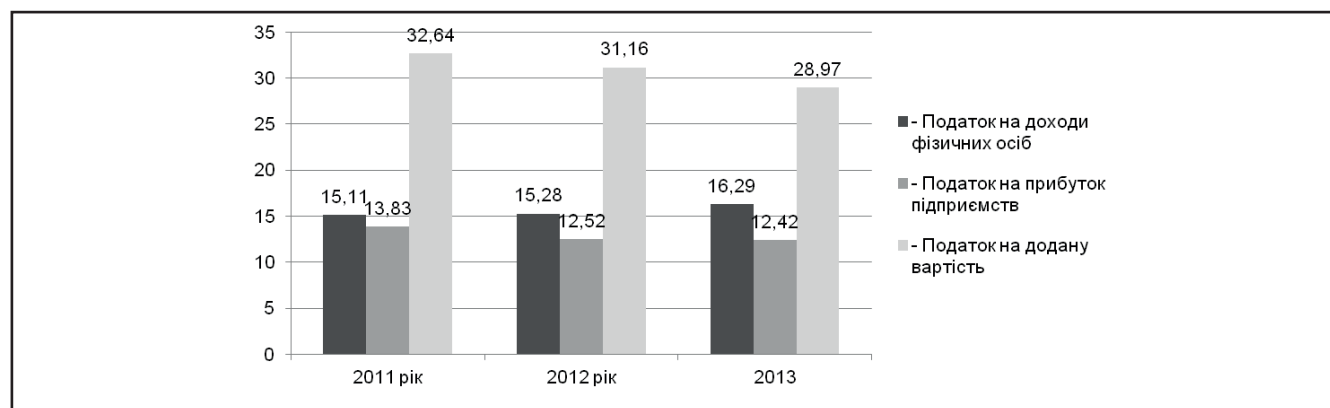
- Платоспроможності – тягар оподаткування повинен розподілятися згідно з платоспроможністю платника податку.

- Визначальної бази – в основу побудови певної податкової системи повинна бути покладена прогнозована величина видатків бюджету, виходячи з якої має сформуватися середній рівень оподаткування [2, с. 15].

Таким чином, вищевикладені принципи оподаткування є теоретичною базою, певним підґрунтям для створення оптимальної системи оподаткування. Згідно з цими постулатами і необхідно впорядковувати систему оподаткування. Однак останнім часом у зв'язку з нерівномірністю економічного розвитку і внутрішньою нестійкістю економіки провідних країн, у тому числі і України, та структурними змінами в гос-

Структура доходів зведеного бюджету України за 2011–2013 роки, %

Доходи	Період		
	2011	2012	2013
Податкові надходження, з них:	83,98	80,94	79,93
податок на доходи фізичних осіб	15,11	15,28	16,29
податок на прибуток підприємств	13,83	12,52	12,42
збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів	3,72	3,94	6,52
податок на додану вартість	32,64	31,16	28,97
акцизний податок	8,51	8,63	8,30
мита та інші надходження від ЗЕД	2,95	2,96	3,01
місцеві податки і збори	0,63	1,23	1,65
інші податки та збори	6,59	5,22	2,77
Неподаткові надходження	16,02	19,06	20,07

Структура доходів зведеного бюджету України за 2011–2013 роки, %

подарстві посилюються спроби модернізувати й інтегрувати їх у новому теоретичному напрямі, який відповідав би сучасній соціально-економічній організації суспільства.

Згідно з Податковим кодексом України Принципи побудови і призначення системи оподаткування визначені у Податковому кодексу України (стаття 4):

1. Загальність оподаткування – кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Податковим кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є.

2. Рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації – забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу.

3. Невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства.

4. Презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акту, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу.

5. Фіскальна достатність – встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями.

6. Соціальна справедливість – встановлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків.

7. Економічність оподаткування – встановлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування.

8. Нейтральність оподаткування – встановлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоспроможності платника податків.

9. Стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та

ставки. Податки та збори, їхні ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

10. Рівномірність та зручність сплати – встановлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками.

11. Єдиний підхід до встановлення податків та зборів – визначення на законодавчому рівні всіх обов'язкових елементів податку [1, с. 5–6].

Висновки

Діюча сьогодні в Україні система оподаткування формувалася протягом останнього десятиріччя. Вона відіграла свою позитивну роль на етапі становлення України як незалежної держави. Однак подальший розвиток ринкових відносин та поглиблення ринкових перетворень усе більше підкреслюють наявні в ній недоліки.

На сьогодні податкова система не задовольняє ні державу, ні платників податків. Цілий ряд прорахунків та перекосів, які були допущені при її створенні, призвели до того, що податки не виконують повноцінно ані фіскальної, ані стимулюючої функції. На жаль, поки що система оподаткування є не зовсім досконалою і не повністю відповідає вимогам часу.

Крім цього, існують неузгодженості та протиріччя окремих норм податкових законів, їх нестабільність, безсистемне надання пільг та перекручування суті окремих видів податків. Тому треба звернути увагу на відповідність функціонуєчій в Україні системи оподаткування існуючим теоретичним принципам. Напрямок зміни повинен відбуватися з дотриманням принципів економічної ефективності, адміністративної простоти, гнучкості, політичної відповідності та справедливості.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755 – Розділ I.
2. Бечко П.К. Основи оподаткування [Текст]: навч. посіб. / П.К. Бечко, О.А. Захарчук. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 168 с.
3. Іванов Ю.Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект [Текст]: монографія / Ю.Б. Іванов, О.Л. Єськов. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 328 с.
4. Фінанси: підручник [Текст] / [С.І. Юрій, В.М. Федосов, Л.М. Алексєнко та ін.]; за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

УДК 334.01

Р.В. БУРЦОВ,

Міжрегіональна академія управління персоналом

Проблеми податкового стимулювання технологічного оновлення: світовий досвід

У статті узагальнено досвід розвинутих країн стосовно їх державної політики в галузі модернізації, технологічного оновлення й інноваційної діяльності промислових підприємств. Досліджено основні інструменти податкового стимулювання, визначено його інституційні складові. Визначено принципи та методи побудови ефективного механізму податкового стимулювання.

Ключові слова: податкове стимулювання, технологічне оновлення, конкурентоспроможність, інноваційна діяльність, податковий кредит.

Р.В. БУРЦОВ,

Межрегиональная академия управления персоналом

Проблемы налогового стимулирования технологического обновления: мировой опыт

В статье обобщен опыт развитых стран относительно их государственной политики в сфере модернизации, технологи-